

۴

وانت یا رب خلقتنی رحمة بی وقد کنت عن خلقی غنیا
ولولا رحمتک لکنت من الهالکین
انت مؤیدی

بالنصر علی اعدائی ولولا نصرک لکنت من
المغلوبین یا مرسل الفادة من معادنها و
منشئ البرکة من مواضعها یا من خص
نفسه بالسمو والرفعة واولیائه بعزه
یتعززون یا من وضعت له الملوک
علی اعناقها فهم من سطواته خائفون اسئلک
بربوبیتک التی اشتققتها من عزتک التی
استویت بها علی عرشک فخلقت بها جمیع
خلقک فهم مذعنون ان تصلی علی محمد
وآل محمد ودر روایتی دیگر وارد شده که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام
این دعا را [illegible]

۵

یا عالما لا یعلم صل علی محمد وآل محمد وا
فعل بی ما انت اهله وصلی الله علی رسوله
والائمة المیامین من آله وسلم
تسلیما کثیرا

[illegible]
بسم الله الرحمن الرحیم [illegible]
الا بالله العلی العظیم برحمتک یا ارحم الراحمین

۱

على ذالك من الشاكرين اللهم لك الحمد و
لك المجد ولك الفخر ولك العز ولك القهر
ولك النعمة ولك العظمة ولك الرحمة ولك
المهابة ولك السلطان ولك البهاء و
لك الامتنان ولك التسبيح ولك التقديس
ولك التهليل ولك التكبير ولك ما يرى
ولك ما لا يرى ولك ما فوق السموات العلى
ولك ما تحت الثرى ولك الارضون السفلى
ولك الاخرة والاولى ولك ما تحب وترضى
به من الثناء والحمد والشكر والنعماء اللهم
صل على محمد وصل على عبدك ورسولك و حبيـ

حبيبك وال محمد وعلى جبرئيل امينك على
وحيك والقوي على امرك والمطاع في سمواتك
ومحل كراماتك والناصر لانبيائك والمخذل
لكلمائك والمدمر لاعدائك اللهم صل
على ميكائيل ملك رحمتك والمخلوق لرأفتك
والمستغفر المعين لاهل طاعتك والمؤمن
على امرك وكراماتك اللهم صل على اسرافيل
احد حملة حامل عرشك وصاحب الصور
المنتظر لامرك الوجل من هيبتك المتغير من
خيفتك اللهم صل على ملك الموكل على عبيدك
واماتك المطيع في ارضك وسمواتك عزرائيل

قابض ازواج عبادك بامرك اللهم صل على
حملة عرشك الطاهرين وعلى ملئكتك ا
الذاكرين اهل التامين على دعاء المؤمنين
وصل على السفرة الكرام البررة الطيبين و
صل على ملئكتك الكرام الكاتبين وعلى
ملئكته الجنان وخزنة النيران وملك
الموت والاعوان يا ذا الجلال والاكرام
اللهم صل على انبياء ادم بديع فطرتك الذي
اكرمته بسجود ملائكتك والجنة جنتك اللهم
صل على امنا حواء المطهرة من الرجس المصفاة
من الدنس المفضلة من الانس المترددة بين
محال

محال القدس اللهم صل على هابيل وشيث
وادريس ونوح وهود وصالح وابراهيم
واسمعيل واسحق ويعقوب ويوسف والاسباط
ولوط وشعيب وايوب وموسى وهرون و
يوشع بن نون وميشا والخضر وذي القرنين
ويونس والياس واليسع وذي الكفل وطالوت
وداود وسليمن واصف وزكريا ويحيى
وشعيا وتورخ ومتى وارميا وحيقوق و
حيقون ودانيال وعزير وعيسى وشمعون
وجرجيس وصفوان والحواريين والاتباع
وخالد وصنقان ولقمان وحنظلة اللهم

صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْحَمْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ
آلِ مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ وَتَحَنَّنْتَ
وَرَحِمْتَ وَبَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ
إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ وَ
الْأَوْصِيَاءِ وَالسُّعَدَاءِ وَالشُّهَدَاءِ وَالْأَئِمَّةِ
الْهُدَى اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْأَبْدَالِ وَالْأَوْتَادِ
وَالسُّيَّاحِ وَالْعُبَّادِ وَالْمُخْلِصِينَ وَالصَّالِحِينَ
وَالزُّهَّادِ وَأَهْلِ الْجِدِّ وَالْاِجْتِهَادِ وَاخْصُصْ
مُحَمَّدًا وَأَهْلَ بَيْتِهِ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِكَ وَأَجْزَلِ
كَرَامَاتِكَ وَبَلِّغْ رُوحَهُ وَجَسَدَهُ مِنِّي تَحِيَّةً
وَسَلَامًا وَزِدْهُ فَضْلًا وَشَرَفًا وَكَرَمًا حَتَّى
تُبَلِّغَهُ أَعْلَى دَرَجَاتِكَ دَرَجَاتِ أَهْلِ الشَّرَفِ مِنَ

مِنَ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ وَالْأَفَاضِلِ الْمُقَرَّبِينَ
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مَنْ سَمَّيْتُ مِنْهُمْ وَعَلَى مَنْ لَمْ
أُسَمِّ مِنْ مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَأَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ
وَأَهْلِ طَاعَتِكَ وَأَوْصِلْ صَلَوَاتِي إِلَيْهِمْ وَإِلَى
أَرْوَاحِهِمْ وَأَجْسَادِهِمْ وَاجْعَلْهُمْ إِخْوَانِي فِيكَ
وَأَعْوَانِي عَلَى دُعَائِكَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَشْفِعُ بِكَ
وَإِلَيْكَ وَبِكَرَمِكَ إِلَى كَرَمِكَ وَبِجُودِكَ إِلَى
جُودِكَ وَبِرَحْمَتِكَ إِلَى رَحْمَتِكَ وَبِأَهْلِ طَاعَتِكَ
إِلَيْكَ يَا اللّٰهُ وَأَسْئَلُكَ اللَّهُمَّ بِكُلِّ مَا سَأَلَكَ
بِهِ أَحَدٌ مِنْهُمْ مِنْ مَسْئَلَةٍ شَرِيفَةٍ مَسْمُوعَةٍ
غَيْرِ مَرْدُودَةٍ أَدْعُوكَ بِمَا دَعَوْكَ بِهِ مِنْ دَعْوَةٍ
مُجَابَةٍ غَيْرِ مُخَيَّبَةٍ يَا اللّٰهُ يَا رَحْمٰنُ يَا رَحِيمُ يَا حَلِيمُ

يَا كَرِيمُ يَا عَظِيمُ يَا جَلِيلُ يَا مُنِيلُ يَا جَمِيلُ يَا كَفِيلُ
يَا مُقِيلُ يَا مُجِيرُ يَا خَبِيرُ يَا مُنِيرُ يَا مُبِيرُ يَا مُبِينُ
يَا مَنِيعُ يَا مُدِيلُ يَا مُحِيلُ يَا كَبِيرُ يَا قَدِيرُ يَا بَصِيرُ
يَا شَكُورُ يَا نَذِيرُ يَا بَرُّ يَا طُهْرُ يَا طَاهِرُ يَا قَاهِرُ
يَا ظَاهِرُ يَا بَاطِنُ يَا سَاتِرُ يَا مُحِيطُ يَا مُقْتَدِرُ يَا
حَفِيظُ يَا مُجِيرُ يَا قَرِيبُ يَا وُدُودُ يَا حَمِيدُ يَا
مَجِيدُ يَا مُبْدِئُ يَا مُعِيدُ يَا شَهِيدُ يَا مُحْسِنُ يَا
مُجْمِلُ يَا مُنْعِمُ يَا مُفْضِلُ يَا قَابِضُ يَا بَاسِطُ يَا
هَادِي يَا بَدِيعُ يَا مُرْسِلُ يَا مُرْشِدُ يَا مُسَدِّدُ
يَا مُعْطِي يَا وَفِيُّ يَا مَانِعُ يَا دَافِعُ يَا رَافِعُ يَا بَاقِي يَا وَاقِي
يَا خَلَّاقُ يَا رَزَّاقُ يَا وَهَّابُ يَا تَوَّابُ يَا فَتَّاحُ يَا
نَفَّاحُ يَا مُرْتَاحُ يَا مَنْ بِيَدِهِ كُلُّ مِفْتَاحٍ يَا نَفَّاعُ يَا رَؤُفُ

رَؤُفُ يَا عَطُوفُ يَا كَافِي يَا شَافِي يَا مُعَافِي
يَا مُكَافِي يَا وَفِيُّ يَا مُهَيْمِنُ يَا عَزِيزُ يَا جَبَّارُ
يَا مُتَكَبِّرُ يَا سَلَامُ يَا مُؤْمِنُ يَا أَحَدُ يَا صَمَدُ
يَا نُورُ يَا مُدَبِّرُ يَا فَرْدُ يَا وِتْرُ يَا قُدُّوسُ يَا نَاصِرُ
يَا مُونِسُ يَا بَاعِثُ يَا وَارِثُ يَا عَالِمُ يَا حَاكِمُ
يَا بَادِي يَا مُتَعَالِي يَا مُصَوِّرُ يَا مُسَلِّمُ يَا مُتَحَبِّبُ
يَا قَائِمُ يَا عَالِمُ يَا دَائِمُ يَا عَلِيمُ يَا حَكِيمُ يَا جَوَادُ
يَا بَارِئُ يَا بَارُّ يَا سَارُّ يَا عَدْلُ يَا فَاصِلُ يَا دَيَّانُ
يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ يَا سَمِيعُ يَا بَدِيعُ يَا بَصِيرُ يَا خَفِيرُ
يَا مُغِيرُ يَا مُعِينُ يَا نَاشِرُ يَا غَافِرُ يَا قَدِيمُ يَا كَرِيمُ
يَا مُسَهِّلُ يَا مُيَسِّرُ يَا مُمِيتُ يَا مُحْيِي يَا نَافِعُ يَا رَازِقُ
يَا مُقْتَدِرُ يَا مُسَبِّبُ يَا مُغِيثُ يَا مُغْنِي يَا مُقْنِي ٥

يا خالق يا راشد يا واحد يا حاضر يا جابر
يا حافظ يا شديد يا غياث يا عائذ يا قابض
يا باسط يا منيب يا مبين يا مجيب يا مفضل
يا منجب يا نصير يا مؤمّل يا أوّاب يا ملك
يا ربّ يا مذلّ يا معزّ يا ماجد يا رازق يا
سبحان يا من علا فاستعلى وكان بالمنظر
الأعلى يا من قرب فدنا وبعد فنأى وعلم
السرّ وأخفى يا من إليه التدبير وله المقادير
يا من العسير عليه سهل يسير يا من هو
على ما يشاء قدير يا مرسل الرياح يا فالق
الإصباح الأرواح يا ذا الجود والسماح يا رادّ ما

من فات يا باعث الأموات يا جامع الشتات
يا رازق من يشاء وفاعل ما يشاء كيف يشاء يا ذا
الجلال والإكرام يا حيّ يا قيّوم يا حيّ حين لا
حيّ يا حيّ يا محيي الموتى يا حيّ مميت الأحياء يا حيّ
لا إله إلا أنت بديع السموات والأرض يا إلهي
وسيدي صلّ على محمد وآل محمد وارحم محمداً
وآل محمد وبارك على محمد وآل محمد كما صلّيت
وباركت ورحمت وترحّمت على إبراهيم وآل إبراهيم
وآل إبراهيم إنك حميد مجيد وارحم ذلّي و
فاقتي وفقري وانفرادي ووحدتي وخضوعي
بين يديك واعتمادي عليك وتضرّعي إليك

ادعوك دعاء الخاضع الذليل الخاشع الخائف
المشفق البائس الفقير المهين الحقير الجائع الحقير
العائذ المستجير المقرّ بذنبه المستغفر منه المستكين
لربّه دعاء من أسلمته ثقته ورفضته أحبّته
وعظمت ذنوبه فجيعته دعاء حرق حزين ضعيف
مهين بائس مستكين متحيّر اللهمّ فأسألك
بأنك مليك وأنك على ما تشاء من أمر يكون و
أنك على ما تشاء قدير وأسألك بحرمة هذا
الشهر الحرام والبيت الحرام والبلد الحرام والركن
والمقام والمشعر الحرام والمشاعر العظام وبحقّ
نبيك محمد عليه وآله السلام يا من وهب
لآدم شيثاً ولإبراهيم إسمعيل وإسحق ويا من

يا من ردّ يوسف على يعقوب ويا من كشف
بعد البلاء ضرّ أيوب ويا رادّ موسى على أمّه
ويا زائد الخضر في علمه ويا من وهب لداود
سليمان ولزكريا يحيى ولمريم عيسى ويا حافظ ابنة
شعيب ويا كافل ولد أمّ موسى عن والدته
أسألك أن تصلّي على محمد وآل محمد وأن
تغفر لي ذنوبي كلها وتجيرني من عذابك
وتوجب لي رضوانك وأمانك وإحسانك و
غفرانك وجنانك وأسألك أن تفكّ عنّي كلّ
حلقة بيني وبين من يؤذيني وتفتح
لي كلّ باب وتليّن لي كلّ صعب وتسهّل لي كلّ
عسير وتخرس عنّي كلّ ناطق بشرّ وتكفّ

ابتدا از شب جمعه نماید سوره اذا وقعت الواقعه تا شب جمعه آخر
باتمام برساند در هر شب چهار مرتبه سوره مذکوره بخواند و بعد از هر مرتبه
که سوره را باتمام رساند این دعا را بخواند اللهم یا رازق المقلین
ویا راحم المساکین ویا ذا القوة المتین ویا غیاث المستغیثین
ویا خیر الناصرین اللهم ان کان رزقی فی السماء فانزله
وان کان فی الارض فاخرجه وان کان بعیدا فقربه وان
کان قریبا فیسره وان کان یسیرا فکثره وان کان کثیرا
فخلده وان کان حراما فحلله وان کان حلالا فطیبه
وان کان طیبا فبارک لنا فیه انک علی کل شیء قدیر شب جمعه آخر
سوره مذکوره را شصت مرتبه بخواند و دعای مذکوره را بهمان
ترتیب که ذکر شد شصت مرتبه تا عدد سوره در این ایام [illegible]
خواندن [illegible] هر مراد و مطلب حاجت که داشته باشد [illegible]
بتخصیص طلب وسعت رزق بسیار بسیار بتجربه رسیده است مجرب [illegible]

[illegible]
رزق [illegible]

وچنین خواسته اصحاب حرج کسند و در جای بنزسه و مصروع [illegible]
این عزیمت بخوانند بسم الله الرحمن الرحیم عزمت علیکم یا معشر الطوائف
التسع در ... الجن والشیاطین والقبائل والتوابع [illegible]
و بقدرة سلطان قهره وقوته بملکوت الله المحیط و بالقرآن
المجید و بالدین القیم الذی اول بالخلایق و دال له بکل شیء و باعظم اسم
الله و بنو ابنة ... شیطان الرجیم عزیمة من الله و رسوله [illegible]
بالله و ملائکته و کتبه و رسله و الیوم الاخر ایها الارواح والجن والشیاطین
والضلال والتوابع ابلیس وجنوده جهلا استعجلوا ان کنتم
ایاه تعبدون و ما تریدون انتم فانی استعین علیکم بحق قائدکم
و دینکم و بما اوحی الی انبیائه و رسله بحق القدر والنور والنیرات و بما جرت
به القلم عند الرحمن و بحق التوریة والانجیل والزبور والفرقان
و بالذی سخر الشمس والقمر والنجوم کلها مسخرات بامره الا له الخلق والامر
تبارک الله رب العالمین من کان عابدا اجبر الله فانی اعزم علیکم بحق
معبودکم بعزیمة الله الذی عزم بها علی التبت والارض واطاعتها مسرعین
لا اجبتم کما اجاب النفر من الجن قالوا انا سمعنا کتابا انزل من بعد موسی
مصدقا لما بین یدیه یهدی الی الحق والی طریق مستقیم یا قومنا اجیبوا داعی
الله و آمنوا به یغفر لکم من ذنوبکم و یجرکم من عذاب الیم ومن لا یجب داعی الله
فلیس بمعجز فی الارض ولیس له من دونه اولیاء اولئک فی ضلال مبین
بسم الله ادعوکم علی بصیرة فی صحبت کنتم الا اقسم [illegible] والسلام
من رب العالمین وقوله سلام قولا من رب رحیم کلام [illegible] والله علی ما نقول

ولَيسَ وراقرعا يقول من وراءكم محيط ابنما تكونوا يأت بكم
جميعاً ان الله على كل شيء قدير فوربك لنحشرنهم والشياطين ثم لنحضرنهم
حول جهنم جثيا يا مستور ويا جماعة بني الشعيان يا بني مالك وانتم
يا معشر الملوك والكبراء خاصة بني الجان ويا كافة من لا مخلص له
طاعة الملك الاشا الجبار القهار القوي اسمعوا واجيبوا واطيعوا
سمعتم هذه الاسماء المرغوبات المرهوبات التي من رغب فيها ظفر
ونجا ومن رغب عنها خاب وخسر وهلك فيمن هلك وهوى في التردي
وبجليل الاحق وبخاتم سليمان وبصحف ابراهيم وموسى وبجميع الصحف
والاسفار والكتب المنزلة وبحق سليمان وما اوتي وبحق سليمان وبالعهد الذي
عاهدتم سليمان اذ قلتم سمعنا واطعنا لا نسمع كتابا بعهدك الا اجبنا
وجئنا من حيث نحن فيه فعجلوا وادخلوا في طاعة واقضوا حاجتي يا اهيا
شراهيا وبحق والطور وكتاب مسطور في رق منشور والبيت المعمور والسقف
المرفوع والبحر المسجور وبالبيت الاعظم الذي يعرفونه وبيت المقدس وبيت
جمع حاضر شوند والحمد لله اهل كويد

در عقد رجل بنويسد بسم الله الرحمن الرحيم هذه براءة من الله
العزيز الحكيم لفلان ابن فلان من شر التي جميع الناس واذاهم
عامة ومن شر فلان خاصة كسى ياد كرده ولا ياد كرده هو الا
بخير من كل وقت لصعصعة كهيعص حمعسق وجعلنا
من بين ايديهم سدا ومن خلفهم سدا فاغشيناهم فهم لا يبصرون
حسبي الله ونعم الوكيل نعم المولى ونعم النصير در موم كرد وبا خود دارد
اسم ناساز باشد از بدگفتن كسى كه دارنده اين دعا مذكور
خود دارد ازين سبك دارد وجه ديگر بنويسد فقت
الكف تفكك بهيكل بكافل ودر آب اندازد مجرب است
نوع ديگر از براي عقد زنان واورد في تحيت بسم الله الرحمن الرحيم
وقفوهم انهم مسئولون ما لكم لا تناصرون بل هم اليوم مستسلمون
اليوم نختم على افواههم قال رب اجعل لي آية قال آيتك الا تكلم
الناس يوم يقوم الروح والملائكة صفا لا يتكلمون الا من اذن

له الرحمن وقال صوابا صم بكم عمي فهم لا يرجعون ولا يعقلون ولا ينطقون
ولا يبصرون ولا يتكلمون اخسئوا فيها ولا تكلمون كهيعص طسم الم
يس حم حمعسق ق ن قد عقدت لسان فلان ابن فلان سبع سنين
وسبعة اشهر وسبع ليال وسبع ساعات وسبع لحظات وسبع لمحات اللهم
اعقد لسانه عليه كيلا تذكره الا بخير وصواب وعافية وسداد اللهم
يا شمخيثا يا نوخونوا يا تيعوثا يا موشيط يا ملكوتا يا طفعات يا اهيا شراهيا
اودي احارث الشديد شماخ شمعون سمعون وجعلنا من بين ايديهم سدا
ومن خلفهم سدا فاغشيناهم فهم لا يبصرون اولئك الذين طبع الله على
قلوبهم وعلى سمعهم وعلى ابصارهم واولئك هم الغافلون ختم الله على
قلوبهم وعلى سمعهم وعلى ابصارهم غشاوة اخسئوا ولا تكلمون اخذت
لسانه وقلبه وسمعه وبصره وجميع جوارحه كيلا يذكره الا بخير وصواب
وعافية اللهم افعل واعقد لسانه عليه كيلا الا بخير وصواب وعافية
اللهم وجيبه في قلبه من ساعته كيلا يستقر دونه لمحة ولا لحظة الى الله تصير الامور

پس اين صورت را هفت بار بنويسد واين قصه را اگر تواند در سراي
آنكس در حجره دفن كند واگر نتواند در سراي خود دفن را انجا كه
پوشيده و جاي گذر بر سر كسي نباشد مولانا فخر الدين در شرح مكتوم آورده است
كه قريب صد نوبت اين را تجربه كرديم درست آمد
عقد شهوت مرد از زن بستاند مسد از پالش و در آتش نهد
تا نرم شود پس بيرون آرد و تيغ را كج كرداند چنانكه سر آن تيغ بنزديك
سوراخ تيغ رسد و بگويد اللهم رب جبرئيل وميكائيل واسرافيل
وعزرائيل ورفائيل ودميائيل وبراهيل كما يدخل طرف هذه المسد
في هذا الحلقة لا يدخل ايرفلان ابن فلانة في فرج فلانة بنت فلانة ودر راه
وآن مسد را در گور قديم دفن كند ونشان كند تا اگر خواهد بگشايد
واند كه كجاست چه واگر آن مسد گم شود آنكس گشاده نشود
نوع ديگر بنويسد بر كاغذ و بر دوش آنكس دفن كنند اخذت فلان
ابن فلانة عن اعضائه وجميع جوارحه اخذته عن رأسه ذي الاشعار
وطرفه ذي الابصار ويديه ذي الاظفار ودو ركبه ذي الاخطار

وبطه ذرالاکی روغذیه دذاتی الاضار عجزه ذی الفقار
ودبه ذی الاوتار وسقر واصابع الصغار حتی اذاساو بین
الصدفین قال انفخوا حتی اذا جعله نارا قال آتونی افرغ علیه
قطرا فما اسطاعوا ان یظهروه وما استطاعوا له نقبا کذلک لاتستطیع
فلان بن فلان ان یطا فلانه بنت فلانه ولایستطیع الیها بغیر اذن الله
اربط اربط واگر بر دریسمان اسم را بخواند وگره زند وگنج را با آن
دفن کنند قوی باشد نوع دیگر بر کاغذ یا ورق این عزیمت را
شعروش سیغوس شماوث شک شمخی السمولاشموس کروش طیبان کش
تش کواش شعرانه شورفش انها شموس النقلش کتی اشمث طیل
طوث یارش عبس یوح منیخ والسیوح فعل فلان بن فلانه وفلانه
بنت فلانه هذا انه من سلیمان وانه بسم الله الرحمن الرحیم الا تعلوا علی
واتونی مسلمین دیگر کرکرطیون ملاطیون نوله روزه روزه عجل
یاحمنوش حمنوش الوش الش نقش عنقش یاخرق البرق شخ شخ شند
ایزن ایزن یمسح ارسمدر یمانی سریرا الا امریرا التطوطا ردد

الحق کرکرطیون ملاطیون نوله روزه روزه عجل حمنوش
اروا ماطلب شلاطیح ای ای هلد هلد لکنه یعطا بی بی بوکرکر
وکاغذرا در هم پیچد وآن در کوزه پیچد وکوزه آهن لطیف
بر آب کند وآن رکو را در دسته کوزه بندد و بر سر کوزه پولاد
بنهد وآن کوزه را در موضعی که بی کس باشد یکشب تا صباح بس بنهد
پس بردارد وبدهد تا آن کس او را بسته از آن بیاشد مردوبر
غسل کند اما باید که پیشتر از آب دیگر اندام خود را شسته باشد نوع دیگر
شعولز نشعوتر مرعلوب رایی شوبا اب ریر ماسار اسا ربن آنشی
الفریب ودر خا بالا ربی بشریه فلان بن فلان حاشر هد شر
ومشدای یرکلوا بر دوله بدنا ومرجوله یعطی ورزبوق شعف
اسالا شرلطش لوم الکف کیوکروی مردیفور واصفید وا
ایمن ث لا این را بر کاغذ نولیسد و بر ران آنشخص بندد وگوید
در شب کردن نخ بر این چیز صبح شو و در آب روان غسل کند
وهمین روز آن کاغذ را پاره کند و در آب اندازد که گشوده شود

توعید که بنویسد و با کس دهد تا با خود دارد بسم الله الرحمن الرحیم
کتب الله لاغلبن انا ورسلی ان الله قوی عزیز وان رحمة الله من ربنا
فاذا جاء وعد ربی جعله دکا وکان وعد ربی حقا وترکنا بعضهم یومئذ
یموج فی بعض محمد رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم ولاحول ولاقوة الا بالله
العلی العظیم اگر زنی را پسر کم شده باشد این اسم را بر چهار ده پاره
کاغذ بنویسد ودر هفت شبانه روز یکبار در صبح و یکبار در شام بخورد
شیراین زانکسر کو المتین

بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین اما
بعد این مختصریست از فنون کتاب نفایس الفنون که تالیف محمد در علم مقالات
اهل عالم که آن عبارتست از معرفت کتب طرق ومذاهب هر قوم وکیفیت
عقاید واختلافات ایشان وغرض از این قسم تحصیل فوایدیست که در تفصیل عقاید
تفضیل ملت محمدی بر جمیع ملل معلوم گردد وست کنتم خیر امة اخرجت للناس
بظهور پیوندد و پیوند ابناء حق بعبرت ناظر شود بدانکه

اول کسی که در مقابل شبهه افکند و حیایل تلبیس نهاد ابلیس لعین بود بنا بر آنکه
استدلال بر انجیل حکم تقابله لقی السجدوا لادم در اثنای دعوی انا خیر منه باستدلال
خلقتنی من نار وخلقته من طین کرد و در شرح توریة و انجیل مذکور است که چون
ملائکه او را بترک سجود ملامت کردند وگفتند که مر خدای را تعالی وتقدس را
انکار میکنی یعنی او را که او خالق و عالم است هرچه خواهد تواند کرد هیچ
آفرینی او را کرده او سوال نرسد ابلیس گفت من مسلم میدارم که او خدای
من و خدای عالمیان است و قادر و عالم است و هیچکس را بر امر او سوال نرسد
الا مرا شبهه چند بر فعل وحکمت او وارد شده است اول آنکه چون
او پیش از آفریدن من دانست که از من چه فعل صادر میشود مرا چرا آفرید
وحکمت در آفریدن من چه بود دوم آنکه چون مرا بحسب اراده ومشیت خود آفرید
چرا بمعرفت خود آفرید و تکلیف کرد و چون او را در طاعت منفعتی
و از معصیت من مضرتی نیست در تکلیف کردن بطاعت چه حکمت بود
سیم آنکه چون بیافرید و تکلیف کرد من تکلیف او را بمعرفت وطاعت

الزام نمودم چرا الطاعت دیگر آدم امر فرمود و حکمت در این تکلیف چیست
چرا آدم را امر کرد که سجده آدم کرد و گفتم من بگمانم الا آنرا چرا امر العنت کرد
پنجم آنکه چرا چنین لعنت کرد چرا امر مجیب دلو کرد در بهشت روم و آدم را او بسوی
معرور کنم تا کسی نه او را از بهشت بیرون کند ششم آنکه چرا چنین
قادر بود برآنکه آدمیان را چنان آفرینند که هیچ کس ایشان را نتواند فریفته
و وسوسه کند تا ایشان بطاعت و عبادت مشغول شوند و نجات مشغول
شوند و چرا آنها قید و از چه روی مرا با ایشان پوشیده گردانید و مسلط
گردانید ایشان را فرمودیم حکمت در این چه بود هفتم آنکه چنین لعنت کرد مرا
از آن مهلت طلبیدم چرا مرا تا روز قیامت مهلت داد چنین برهلاک
من فی الحال قادر بود و صلاح خلق در آن چرا امانم دادم خلاص نکرد و آنچه
در شرح انجیل آمده آنست که چنین آن شبهات هر که ادا کرده شکافته ابر کوه
بمکیده که بگویند تو اگر آنچه در اول گفتی من مسلم داشتم که او پروردگار
عالمیان است هیچ آفرینده را این سؤال نرسد از سر صدق بود

بیچون چون مشغول شد و از سر حکم این سؤال میکرد در جمیع تحقیقات
تامل افتاده معلوم شد که جمیع اهل مذاهب باطله و اهواء اعتقادات
فاسده مختلفه از این کلمات پدید آمده عموم اختلافات با تغییر
عبارات و تباین طرق ذات از این شبهات راجع شود
و عقلا با سهم هر چند متفق اند در آنکه این عالم را از صانع
ناگزیر است اما در کمیت آن صانع و کیفیت صدور آثار او و صفات
سلبی و افعال او اختلاف کرده اند و مجموع ایشان هفتاد و دو گروه اند چنانچه خوانند
اکثر ارباب دیانات و ملل اگر ابرابعت و ملت و منصوب شهد ایشان از ارباب
و اکثر اهل نحل و ارباب ملل جدا اند اصل یهود و نصاری و مجوس
چه این جماعت هر چند کتاب خیست لکن شبهه کتاب است یهود میگویند
عیسی پیغمبر نبود بلکه مقرر دین موسی علیه السلام بود و بنابر آنست که در انجیل
احکام تورات نیامده است و تغییر شریعت او نکرد بلکه
از قوم یهود جهت آن نام یهود نهادند که موسی گفت انا هدنا الیک بعضی
ما بسوی تو رجوع کردیم و کتاب ایشان تورات است گویند

اولین کتاب که از آسمان فرود آمد توریة قبط و هر چه پیش از آن
نازل شده آنرا صحف میخوانند و توریة مشتمل است بر پنج سفر
سفر اول مشتمل است بر ابتدای آفرینش و اسفار دیگر بر احکام
و قصص و مواعظ و الواح مختصر توریة است مشتمل است بر اقسام
علم و علما و ایشان هر چند متفق و دیگر فرقه اند که مشهور ترین ایشان
چهار اند عنانیه که منسوبند بعنان ابن داود که بهتر قوم جالوت
بود و ایشان مخالف یهود اند در شنبه و از لحوم بجز گوشت آهو
و مرغ و ماهی نخورند و جانور را از قفا ذبح کنند و عیسی را در مواعظ
و ارشاد مصدق دارند عیسویه که منسوبند با بو عیسی اسحاق
ابن یعقوب اصفهانی و گویند نام او عوفید الوهیم بود یعنی
عابد خدا و در زمان منصور بود و دعوی کرد که رسول مسیح منتظر است
و حق تعالی با او سخن میگوید و او را فرمود تا بنی اسرائیل را از دست ظالمان
خلاص دهد بسیاری از یهود بر او جمع شدند و گفتند او صاحب آیات
و معجزات است و گویند چنین بار او حرب کردند او لشکرگاه خود دایره
بکشید که هیچ کس را دستوری نیست که از آن دایره بگذرد و او شرح توریة

کرده است و در انجیل هر چه جان دار است حرام کرده است
و ده نماز واجب گردانید و اوقات او تعیین کرده بود عنانیه
منسوبند با بو دغان و او از همدان بود و بعضی گویند نام او
یهودا بود و بسیاری از یهود تابع او بودند و ایشان را از زهد
و عبادت و کثرت طاعت فرمود و از خوردن گوشت و باده و خمور
باز داشتی و او دعوی کرد و از تشبیه حق که عامه یهود قائلند بدان
تبرا نمود و نفی تشبیه کرد موسکانیه اصحاب موسکان و نیز از این مذهب
بود و الا آنکه موسکان میگفت خروج کردن بر مخالفان و قتال با ایشان
واجب است و خروج کرد و او را با نوزده تن در حدود قم هلاک کردند
معامره گروهی اند از ایشان که در بیت المقدس و قرای آن
ساکن نیستند و ایشان بعد از موسی نبوت هر دان و یوشع ابن نون
قایلند و نبوت دیگران را که بعد از ایشان بودند منکرند بعضی
که جایز داشته اند که ظاهر شود و میگویند که توریة بشارت پیغمبر

مبتدع است که بعد از موسی شریعت و احکام توریة مخالف کنند و
در میان ایشان شخصی ظاهر شد ابو عیسی اصفهانی نام او دعوی کرد
که او پیغمبر است و قبله ایشان کوهی است که عظیم خوانند و گویند
که آن کوه طور است و لغت ایشان غیر لغت سایر یهود است و او
بزبان ایشان بود با سریانی نقل کردند و اتفاق یهود است
که حق سبحانه تعالی از آفریدن زمین و آسمان فارغ شد بر عرش بخفت
و یک پای خود بر پای دیگر نهاد و بیاسود تعالی الله علوا کبیرا اما
نصاری بهفتاد و دو فرقه شدند و اصول ایشان سه اند یعقوبیه
که منسوبند بیعقوب حکیم و بعضی از ایشان گویند که عیسی پسر خدا
بود و بعضی گویند که باری تعالی ذو اقانیم ثلثه است وجود و علم
و حیات و این اقانیم نه زاید بر ذات و نه نفس خوانند و اقنوم
که آن علم است جسد عیسی شد و اینها باز خر کردند بعضی انکه گویند
المسیح هو الله و بعضی گویند لاهوت بناسوت ظاهر شد قطوریه
منسوبند بملکا که بزمانت ادوم مستولی شد و ایشان گویند

که مسیح دو جوهر بود یکی لاهوتیه و دیگری ناسوتیه هر دو یکجوهر شد
و قتل و صلب بر لاهوت و ناسوت هر دو واقع شد و بعضی از ایشان
گویند او قدیم است و هو هو و بعضی گویند هو ابن الله ملکانیه
منسوبند بنسطور حکیم که در عهد مامون بود و او در انجیل تصرف بسیار
کرده و مذهب او آنست که اقنوم کلمه بجسد عیسی متحد شد نه بطریق ظهور
و امتزاج بلکه بطریق اشراق آفتاب در روزنه یا بلور و قتل و صلب
بر مسیح واقع شد از جهة ناسوتیت نه از جهة لاهوتیت اما
در باری تعالی حلول کنند و بیشتر ایشان گویند هو هو و بعضی گویند
پیش از قسطنطین بملک نصاری بوحدانیت حق و نبوت مسیح
قایل بودند و در میان ایشان اختلاف نبود جز در مثل بدن
عیسی علیه السلام که واحوال عیسی علیه السلام از ایشان پرسید بعضی گفتند عیسی
خداست و بعضی گفتند پسر خداست و بعضی گفتند خدا نیست جبرئیل است
اما مجوس بچند فرقه اند کیومرثیه که منسوبند بکیومرث و ایشان

دو اصل ثابت کنند یکی نور و یکی ظلمت و نور را یزدان خوانند
و ظلمت را اهرمن خوانند گویند که یزدان قدیم است و اهرمن
محدث و در سبب حدوث اهرمن آنکه بود که یزدان اندیشه کرد که اگر او را
در ملک منازعی باشد حال چگونه خواهد از آن فکرت اهرمن حادث شد مجوسی
این منازعت افتاد ملایکه توسط کردند بدانکه عالم سفلی مدت
هفت هزار سال اهرمن را باشد و بعد از آن به یزدان گذارد تا
او را باشد زردانیه اصحاب زردان کبیر و زعم ایشان چنان است
که یزدان اثنی عشر بسیار از روحانیات ابداع کرد پس اعظم اثنی عشر
ایشان که آن زردان کبیر است زمزمه و عبادت سه هزار سال کرد و در امری از امور
از آن سه اهرمن حادث شد پس گویند که زردان کبیر سه هزار سال دیگر
بایستاد و زمزمه میکرد تا او را پسری نیکو حاصل آید در فکر
افتاد که مگر این علم چیزی نیست از آن اهرمن حادث شد و از علم او
هرمز زردشتیه اصحاب زردشت ابن نور داست که در زمان

گشتاسب ظاهر شد و مردمان را از دین صابیان باز داشت
و مجوسیت دعوی کرد گشتاسب بآن بگروید و بزند خواندن مشغول
شد و اباحت اظهار کرد و زعم ایشان آنست که زردشت
پیغمبر بود مانویه اصحاب مانی ابن فاین نقاش که در زمان شاپور
ابن اردشیر ظاهر شد بعد از عیسی علیه السلام و او به نبوت عیسی
قایل شد اما انکار نبوت موسی کرد و این دو نور و ظلمت را قدیم خوانند
مزدکیه منسوبند بمزدک که در ایام قباد پدر انوشیروان ظاهر
و مذهب آن آنست که نور و ظلمت هر دو قدیمند و فعل نور
بقصد و اختیار است و فعل ظلمت بخبط و اتفاق
دیصانیه که منسوبند بدیصان و مذهب آن آنست که نور فاعل
مختار است و ظلمت موجب و فعل او بطبع و اضطرار
مرقونیه این دو اصل ورای نور و ظلمت ثابت کنند که سبب امتزاج است
و او را معدل جامع خوانند کینونیه ایشان سه اصل گویند

آتش و آب و خاک و این هر سه را قدیم خوانند و گویند موجودات
از این هر سه صادر شده و صابیه نیز از ایشان سند الا آنکه
کواکب را از منابع کرده ما کل طبیعه امساک کردند و بعبادت آفتاب
و ماه فرمودند و بعضی از ایشان بتناسخ قایل شدند و جمیع این
یا معرفتست یا عبادت اعتقاد که میان اهل اسلام واقع است
یا در اصول بود یا در فروع پس هر کسی که عابد بود با توحید و عدل
و اثبات صفات لایق بباری تعالی و نفی آنچه نشاید و تمیز میان
صفات ذات و صفات افعال و از قضا و قدر و وعد و وعید
و تحسین و تقبیح و اثبات نبوت و امامت و سایر چیزها که راجع
بود با مذکورات آن را اصول خوانند و هر چه راجع بود با احکام
شرع و مسایل فقهی ادرا فروع خوانند و اهل اصول هفت گروهند
معتزله و جبریه و صفاتیه و خوارج و مرجیه و وعیدیه و شیعه
اما معتزله با نکه فرقه اند واصلیه تبع ابا حذیفه واصل بن عطا
و آن در اول شاگرد عبد الله بن محمد حنیفه و این طایفه را حسنیه نیز خوانند

جهت آنکه در اصل ایام عبد الملک بن حسن بصری تحصیل کرد
گویند روزی شخصی پیش حسن آمد و گفت جمعی از اهل عصر ما تکفیر
اصحاب کبایر میکنند و کبیره را کفر میخوانند و گروهی حکم بایمان است
لو اصل ابن عطا کرد و جمعی دیگر میگویند کبیره مبطل ایمان نیست
صواب کدام است واصل پیش از آنکه حسن جواب گوید گفت من
صاحب کبیره را مومن مطلق نمیگویم بل هو منزلة بین المنزلتین
و برخواست و در حلقه درس بر دیگر رفت و دیگر بار استاد
مسجد نهاد و هر چه در جواب مرجیه گفت تقریر کرد حسن گفت
اعتزل عنا واصل و از آن وقت این نام بر ایشان بماند
هذیلیه تبع ابا الهذیل بن عبد الله العلاف و او شاگرد عثمان
ابن خالد بود و عثمان شاگرد واصل بن عطا بعضی مامون گفت فلاسفه
اظهار کرد کتب مطالعه کرد و مشغول شد کلام معتزله را با حکمت بیامیخت
و در ده مسئله با اصحاب خود مخالفت کرد نظامیه اصحاب ابراهیم
ابن سیار النظام او نیز بواسطه مطالعه کتب حکمت در سیزده مسئله

اکثر ایشان
با اصحاب خود مخالفت کرد خابطیه تبع احمد بن خابط و او از
نظام بود اما ره چیز بر مذهب نظام زیادت کرد یکی قول بتناسخ
دوم آنکه آیات و اخبار را که دلالت میکند بر رویت حمل بر رویت عقل
فعال کرد سیم آنکه در روز قیامت مسیح خواهد بود بشریه
تبع بشر بن المعتمر و او از افاضل معتزله بود تولد آنچه از متقدمین
قایل شد و در شش مسئله با اصحاب خود مخالفت کرد معمریه تبع
معمر بن عباد السلمی او در نفی صفات و قدر مبالغه کرد و در چهار مسئله
از اصحاب خود ممتاز شد تمامیه تبع تمامیه ابن النزار ندیم
مامون و در شش مسئله از اصحاب خود ممتاز شد هشامیه
تبع هشام بن عمرو الفوطی بهفت مسئله از اصحاب خود ممتاز گشت
جاحظیه تبع عمرو بن بحر الجاحظ و در لغت و فصاحت افضل روزگار بود
و کتب فلاسفه را بسیار مطالعه کرد و از اصحاب خود به پنج مسئله
انفراد خیاطیه تبع ابا الحسین بن ابی عمرو الخیاط که استاد ابو القاسم
ابن محمد الکعبی بود و معتزله بغداد ایشان اند و میان ایشان و معتزله

بصره در ده مسئله خلافست جبائیه تبع ابا علی ابن محمد
ابن عبد الوهاب الجبائی و پسر او ابو هاشم عبد السلام جبائی بود
و اختلافات میان پدر و پسر در مسئله حالست و مسئله صلاح و اصلح
و امثال آن از اصحاب خود به سه مسئله است و معتزله بصره ایشان اند
نصوریه تبع قاضی عبد الجبار ابو الحسینیه تبع ابو الحسین البصری که اعلم اصحاب
معتزله بود و تنقیح مذهب اعتزال او کرده است و در اصولین از دیگران ممتاز
نیز اما جبریه جمعی اند که ایشان قایلند با آنکه افعال بندگان مجبور است
دارند را در افعال ایشان هیچ قدرت نیست و آن سه گروهند
جهمیه تبع جهم بن صفوان و او بجبر محض قایل بود و در نفی صفات
از لیه با معتزله موافقت نمود در آخر عهد بنی امیه در مرو کشته شد
نجاریه تبع حسین بن محمد النجار در نفی صفات با معتزله موافقت کرد
و در مسئله خلق افعال با صفاتیه ضراریه تبع ضرار بن عمرو و او
بقول قدرت حادثه و تاثیر آن گفت و گفت خدا عالم و قادر است
بمعنی آنکه جاهل و عاجز نیست و اما صفاتیه سه طایفه اند اشعریه

تبع ابوالحسن علی ابن اسمعیل الاشعری که منتسب است بابوموسی الاشعری و او
نیز مذهب جبر داشت نقلست که روزی او را با عمرو ابن العاص مناظره
افتاد عمرو ابن العاص گفت ان اجد احدا اخاصم الله ربه ابا موسی گفت
انا ذلک المتحکم عمرو گفت خدا بر من چیزی تقدیر کند و مرا بدان عذاب
میکند ابوموسی گفت آری عمرو گفت چرا ابوموسی جهة آنکه ترا ظلم نکند
عمرو خاموش شد و ابوالحسن در اول شاگرد جبائی بود بعد از آن اعراض
کرد با اصحاب عبدالله ابن سعید کلابیه پیوست و در اثبات صفات
قدیمه مذهب او اختیار کرد و انکار حسن و قبح عقلی کرد گفت عقل
پیش از شرع موجب معارف نیست و بر خدای تعالی هیچ چیز واجب نیست
مشبهه اصحاب احمد ابن حنبل و داود ابن علی الاصفهانی بر اثبات
صفات متفق شدند و آیات و اخبار را همه بر ظاهر حمل کردند و
بحلول قایل شدند کرامیه تبع ابا عبدالله محمد ابن کرام که مجسمه و مشبهه اند
و این شش طایفه اند عابدیه و زینیه و اسحاقیه و واحدیه و هیصمیه
و خوارج کسانی اند که بر امیرالمؤمنین علی علیه السلام بیرون آمدند

دا زان تبرا نمودند و ایشان بیست و چهار فرقه اند
محکمه اولی و ایشان گروهی اند که آنحضرت با معاویه بحکمین رضا
داد از آن تبرا کردند و بحروراکه از نواحی کوفه است جمع شدند
و مهتر ایشان عبدالله ابن کوا و عتاب ابن الاعور و عبدالله ابن
وهب و عروه ابن جریر و یزید ابن عاصم المحاربی و حرقوص ابن
زهیر البجلی و ایشان قریب دوازده هزار مرد بودند و خروج ایشان
بدو چیز بود یکی جایز داشتند که امام از قریش نباشد دوم
آنکه گفتند لا حکم الا لله پس چرا ابوموسی اشعری را حکم ساخت
و بحکم رضا داد و ازارقه اصحاب نافع ابن الازرق ایشان
از بصره باهواز آمدند و بر اهواز و بلاد فارس و کرمان مستولی
شدند و در عهد عبدالله ابن زبیر را کشتند نجدانیه اصحاب
نجده ابن عامر الحنفی که بیمامه بیرون آمد و خود را امیرالمؤمنین
نام نهاد و گفت هر که از محاربه تقاعد نماید کافر نیست و
بیهسیه اصحاب ابا بیهس که ولید ابن هشام او را اسلاف فرمود

اصحاب عبدالکریم ابن عجرد و ایشان چند گروه اند صلتیه اصحاب
عثمان ابن عثمان ابن ابی صلت ایشان از عجارده متفرق شدند
بدانکه گفتند بر اطفال حکم اسلام ثابت نشود تا وقتی که بالغ شوند
و اسلام قبول کنند میمونیه تبع میمون ابن عمران و ایشان متفرق
شدند بدانکه نکاح دختر زادگان و دختر برادرزادگان جایز داشته اند
حمزیه تبع حمزه ابن ادرک و ایشان در قدر و سایر بدع موافق
میمونیه اند الا قایل شدند که فرزندان مشرکان در آتش مخالف
ایشان شدند اهل حزم شدند اطرافیه اصحاب ابن غالب ابن داود
بعد و ایشان متفرق شدند بدانکه گفتند اهل اطراف در ترک آنچه
نشناسند از امور شرعی معذور باشند و واجبات عقلی اثبات
کردند خلفیه اصحاب خلف خارجی که از خوارج کرمان و مکران اند
با حمزیه در قدر خلاف کرده اند و خیر و شر را اضافه با حق کردند
حازمیه تبع حازم ابن عاصم اند که ایشان برائت از حضرت
امیرالمؤمنین علی علیه السلام نکنند و گویند حق تعالی خالق اعمال

عباد است و هیچ چیز بی مشیت او واقع نشود شعیبیه اصحاب شعیب
بن محمد که با میمون ابن عمران بود چون میمون بقدر قایل شد او از او
تبرا کرد ثعالبه اصحاب ثعلبه ابن عامر که با عبدالکریم بن عجرد بود
در احوال اطفال با او خلاف کردند و گفت بر ایشان در حال
طفولیت هیچ حکم نیست و ما دام که از ایشان انکار حق مشاهده
نکنند حکم ایشان بد است و ایشان چند گروه اند تبع اخنس
ابن قیس معبدیه تبع معبد بن عبدالرحمن رشیدیه تبع رشید الطوسی
شیبانیه تبع شیبان بن سلمه مکرمیه تبع مکرم بن عبدالعجلی معلومیه
که قایل شدند بدانکه هر که حق را بجمیع اسما و صفات نشناسد
او جاهل باشد و او را مؤمن نباید گفت استطاعت و فعل مخلوق
خداست مجهولیه که قایل شدند بدانکه هر که حق را ببعض
اسما و صفات شناسد او حق را شناخته باشد و افعال عباد
مخلوقست اباضیه تبع عبدالله ابن اباض و ایشان نیز چند
گروه اند حازمیه تبع حازب بن محمد اباضی حفصیه تبع حفص

ابا مقدام بتریه تبع بتر به این ثنیه اصغریه تبع زیاد ابن الاصغر
وعیدیه گروهی اند که میگویند با ایمان معصیت مضر نیست چنانکه
با کفر طاعت نافع نیست و این سخن کرده اند مرجیه یونسیه تبع یونس
التمیری عبیدیه تبع عبید المکتب که قایل شدند بدانکه
امه معقولست غسانیه تبع غسان ابن ابان الکوفی ثوبانیه
تبع ثوبان المرجی تومنیه تبع معاذ التومنی صالحیه تبع صالح
ابن عمر حاجبه گروهی اند که قایل شدند بدانکه مکلف بارتکاب کبیره
کافر نبود و جاوید در دوزخ نماند شیعه گروهی اند که قایل شدند
بدانکه مکلف بعد از رسول بلا فصل امیر المؤمنین علی علیه السلام بنص
و تعیین یا بوصف و تعریض و بعد از ان از اولاد او و ابناء او در
اصل چهار گروه هستند کیسانیه زیدیه و امامیه و غلات اما
کیسانیه اصحاب کیسان که مولای امیر المؤمنین علیه السلام بود و از
محمد ابن الحنیفه علوم دقیقه دانست و دیلات عجیبه بسا بهمت دخلق را
بدان دعوت کرد و ایشان چهار صنفند مختاریه تبع مختار ابن عبید

که اول خارجی بود و بعد از ان زبیری شد و بعد از ان
موالات محمد ابن الحنیفه اظهار کرد هاشمیه تبع ابا هاشم
ابن محمد الحنیفه که دعوی کرد که امامت از پدر او منتقل شد
رزامیه تبع رزام که گفت امامت از علی بمحمد ابن الحنیفه
رسید و از وی بپسر وی هاشم و از هاشم بعلی ابن عبد الله
بوصیت هاشم بنانیه تبع بنان ابن سمعان النهدی که دعوی
کرد که بانتقال امامت از ابا هاشم بدو و بتناسخ و حلول
قایل شدند زیدیه تبع زید ابن علی ابن الحسین اند و ایشان
پنج گروه اند جارودیه تبع ابا الجارود که قایل شدند
بدانکه امامت علی بوصف بدو نه بنص و از وی بحسن رسید
و از حسن بحسین و از حسین بعلی ابن الحسین و از علی بزید
و از زید بمحمد ابن عبد الله ابن الحسن سلیمانیه

تبع سلیمان ابن جریر و ایشان امامت مفضول جایز
داشته اند و از شیخین تبرا نکرده صالحیه تبع حسن
ابن صالح و ایشان از شیخین تبرا کنند ناصریه تبع
ناصر الکبیر که در آمل مدفونست کیا ابو الحسینیه کیا ابو الحسین
که در دیلم مدفونست اما امامیه گروهی که قایل شدند بدانکه
امامت بنص و تعیین از امیر المؤمنین علی علیه السلام و از ان
بنص بحسن رسید و از حسن بحسین و بعد از حسین خلاف کرده اند
بعضی گفتند از حسین علی بفرزند حسن که حسن ابن الحسن
المثنی بود منتقل شد و از ان بفرزند او عبد الله و از وی
بفرزند او محمد و از ان ببرادر او ابراهیم و ایشان
در ایام منصور خروج کردند هر دو کشته شدند و گروه گفتند
از حسین بفرزند او زین العابدین علی نقل کرد و از زین العابدین
بمحمد الباقر و بعد از وی هفت گروه شدند واقفیه که

بر باقر وقف کردند و گفتند او دیگر باز بیاید و امام
منتظر اوست جعفریه قایل شدند بانتقال امامت بجعفر الصادق
ناووسیه که منسوبند بقریه ناوس یا بعضی گویند ناوس نام مرد بود
و ایشان دعوی کنند که صادق علیه السلام زنده است و مهدی اوست
افطحیه و ایشان قایلند بانتقال امامت از صادق به پسر او عبد الله
الافطح اسمعیلیه که قایل شدند بدانکه امام بعد از اسمعیل پسر او
محمد بود و او غیبت کرد اما دیگر باز رجوع خواهد کرد مبارکیه
که زعم ایشان آنست که امامت بعد از محمد بن اسمعیل در فرزندان
او پنهان ماند و میان ایشان اختلاف بسیارست باطنیه
که قایلند با امامت و امامت موسی بن جعفر بنص پدر او که فرمود
سابعکم قائمکم و هو سمی صاحب التوریه و در موت او خلاف
کردند گروهی توقف نموده اند و گفتند معلوم نیست که زنده است
یا مرده و ایشان را ممطوریه خوانند و گروهی بموت او جازم

شده وایشان را قطعیه خوانند و جمعی گفتند نمرده و بعد از غیبت
بیرون آید وایشان از وی ور نکنند بنابراین ایشان را واقفیه
خوانند موسویه گروهی اند که قایل شدند بامامت امامت
احمد ابن موسی رضویه قایل شدند با انتقال امامت و بعلی ابن موسی
الرضا علیه السلام و اینها باز خلاف کردند بعضی قایل شدند
بآنکه بعد از این امام پسر او حسن بن رضا بود و بعضی گفتند محمد الجواد
گفتند امام بعد از آن پسرش علی الهادی بود و بعد از این پسر او
حسن العسکری بعد از این خلاف کردند بعضی گفتند حسن عسکری
نمرده و قایم منتظر اوست و بعضی گفتند که مرده و باز زنده شود
و قایم او است و بعضی توقف نمودند و بعضی دیگر گفتند بمرد و پسری
او آبستن بود و بعد از این هشت ماه فرزندی در وجود آمد
و گروهی دیگر گفتند امامت بعد از این به برادر او جعفر منتقل
شد و اکثر بر آنند به پسر او محمد المنتظر منتقل شد وایشان را
اثنا عشریه خوانند اما غلات گروهی اند که در حق ائمه

غلو کردند تا بحدی که در باب ایشان بالهیت حکم کردند
وایشان به تشبیه و بدا و رجعت کردند و مذهب تناسخ قایلند
وایشان را در اصفهان خرمی خوانند و در ری مزدکی و در
آذربایجان دقولی و در ما وراء النهر مبیضه وایشان چند فرقه اند
سبائیه تبع عبد الله ابن سبا که اول جهود بود و یوشع ابن نون را
خدا گفت و بعد از آن از یهودیت تبرا کرد علی را خدا گفت
و زعم او آنست که علی زنده است و نمرده است و ابر بر او حضرت است
رعد آواز اوست و برق تازیانه اوست
و او در آخر الزمان بر زمین فرود آید و زمین را از عدل و داد
پر کند چنانکه از ظلم و جور پر شده باشد کاملیه تبع کامل وایشان
تکفیر جمیع صحابه کنند بواسطه ترک بیعت علی و طعن بر علی کنند
بواسطه ترک بیعت و گویند حق نوریست متناسخ از شخصی بشخص
رسد و در بعضی نور نبوت باشد و در بعضی امامت
علیائیه تبع علیا بن ذراع وایشان علی را از نبی تفضیل نهند

و گویند او محمد را بخلق فرستاده و پیغمبر علیه افضل الصلوات دعوت کنند
عینیه وایشان بالهیت محمد و علی قایلند لیکن علی را بر محمد تقدیم
کنند میمیه وایشان نیز بالهیت هر دو قایل شدند اما محمد را
بر علی در الهیت تفضیل نهند و گروهی بالهیت محمد و علی و فاطمه
و حسن و حسین قایلند و گویند ایشان هر پنج یکی اند و روح در
ایشان بسویت حلول کرده و هیچ کس را بر دیگری تفضیل نهند
مغیریه تبع مغیره ابن سعید العجلی که در اول قایل شدند بامامت
امام بعد از محمد الباقر محمد ابن عبد الله ابن الحسن المثنی است که بمدینه
خروج کرد و گفت او هنوز زنده است و بخود دعوی نبوت کرد و در
حق علی غلو نمود گفت حق تعالی جسم است اعضای او بر مثال
حروف ابجد و بر سر او تاجیست از نور اول چیزی که او بیافرید
ظل محمد و علی بود و آن امانت که بر آسمان عرض کرد وایشان
ابا نمودند منع امامت علی بود که ایشان از منع او ابا نمودند
اما چون بر آدمیان عرض کرد عمر ابوبکر را بر آن داشت تا آن

تحمل او و امانت که منع امامت علی است و ظلوم و جهول او را
خوانند منصوریه تبع ابا منصور العجلی که در اول نسبت
خود بمحمد الباقر کرد و چون محمد از وی تبرا نمود و از پیش خود براند
بخود دعوی کرد و مذهبش آنست که علی بر آسمان است و خدا او را
بدید حق تعالی دست بر سر او مالید و گفت ای فرزند بر زمین
رو و خلق را دعوت کن و او را کشف ثابت خوانند و گفت
بهشت مردیست که خلق را بموالات علی دعوت کرد و دوزخ
مردیست که خلق را بمعادات او دعوت میکند و اول
کسی را که حق تعالی بیافرید مسیح بود و بعد از این علی خطابیه
تبع ابا الخطاب محمد ابن الاجدع در اول بامامت صادق
قایل بود چون صادق بواسطه غلو از این تبرا نمود و از پیش خود
براند بخود دعوی امامت کرد و گفت ائمه در اول پیغمبر اند
و بعد از این بمرتبه الهیت رسند و گفت صادق و آبای او
پسران خدا اند و الهیت نوریست در نبوت و نبوت نوریست در امامت

کتاب کبیر شیخ احمد ابن الکیال از اعیان اهل بیت بود و بعد از آن
بخود دعوی امامت کرد و گفت قایم مقام اوست و اباطیل و مزخرفات
بسیار تصنیف کرد هشامیه تبع شیخ هشام ابن الحکم واو در اوّل
از متکلمان سبعیه بود بعد از آن دعوت کرد که میان صانع باید
که مشابهتی باشد والا بر اینی دلالت نکردندی و گویند گفته است
حق تعالی هفت شبر است از اشبار خود در مکان مخصوص و حرکت
و حرکت او فعل اوست نعمانیه تبع شیخ محمد ابن نعمان و در حق حق تعالی
هیچ سخن نگویند مگر آنکه کتب المنزل آمده است که چنین سخن نکند از سد از
سخن امتناع کنی نصیریه و این لفظ اله بر ائمه اهل البیت اطلاق
کنند و گویند چنین روحانیات در اجسام جسمانی ظاهر میشود چنانکه
جبرئیل بصورت اعرابی ظاهر میشد و ابلیس بصورت آدمی تصور
که خواهد ظاهر میشود پس حق تعالی نیز شاید که بصورت آدمی که افضل
اهم خلق باشد ظاهر شود و چون بعد از پیغمبر صلی الله علیه و آله شخصی افضل تر
از امیر المومنین علی علیه السلام نبود و بعد از او اولاد او حق تعالی

بصورت ایشان ظاهر شد و بزبان ایشان سخن گفت و اهل
وضع دو گروه هستند اصحاب حدیث و اصحاب رای اصحاب احادیث
مالک و شافعی و سفیان ثوری و احمد ابن حنبل و اصحاب ایشان
و غیر هم و ایشان را بنابراین اصحاب حدیث خوانند که در
احادیث نقل اخبار مبالغه نموده اند و بنای احکام بر نصوص نهاده
اما اصحاب رای ابو حنیفه است و اصحاب که چون ابو یوسف یعقوب ابن
ابن محمد القاضی و زفر ابن هذیل و محمد ابن حسن
الشیبانی و حسن ابن زیاد و ابن سماعه و بشر المریسی و ابو مطیع البلخی
و ایشان را بدان اصحاب رای خوانند که ایشان بنای احکام
بر قیاس نهند و ارباب اهوا نیز چند فرقه اند فرقه
اول صابیه و ایشان را صابیه بدان جهت خوانند که از
سخن حق میل کردند من صبا یصبو و ایشان گویند صبوة
انحلال است از قید رجال و صابیه چهار طایفه اند روحانیه
بعضی را از روح و مذهب ایشان آن است که عالم را صانعیست
حکیم منزه از صفت حدوث و چون حدوث و چون مبدا کائنات
از وصول بمعرفت جلال او و ادراک کمال او عاجز اند باید

که تقرب بوسایط کنند ولکن وسایط را که روحانیات
مقدس اند ارباب و اله خود دانند تا بوسیله شفاعت ایشان
برب الارباب نزدیک شوند اما باید که نفس را از دنس شهوات و ملکات
ذمیمه پاک گردانند و در تهذیب اخلاق مبالغه نمایند تا مناسبتی
بروحانیات حاصل شود و این نسب خود بشیث و ادریس علیهما
علیهما السلام اصحاب هیاکل که ستاره را پرستند و ایشان گویند
وسایط میان ما و رب الارباب روحانیات نتوانند بود زیرا که
از ما غایب اند و هیاکل کواکب سیاره را خوانند و بیوت و منازل
و مطالع و مغارب و اتصالات هریک معلوم کنند و ایام و ساعات
و لیالی را برایشان قسمت کنند و صور و اشخاص امصار و اقالیم را
بدیشان نسبت کنند و جهه هیاکل که خوانند وقت را رعایت کنند
عزایم و دعوات را بخوانند و خاتمها سازند و تبخیر و تعظیم و طلسمات را
بغایت اعتبار کنند و بیشتر کتب سحر و کهانت و مانند آن از ایشان
ساخته اصحاب اشخاص که بت پرستانند و ایشان گویند صانع معبود

وسایط میان رب الارباب روحانیات نتوان بود
چه ایشان نیز در بعضی اوقات مخفی شوند بلکه او حاضر باید بوسیله
نصب العین ما باشند بواسطه هیاکل تقرب جویم و بواسطه هیاکل
بروحانیات و بواسطه رب الارباب پس بر مثال هر کوکبی از جواهر
که خاص باشد بدان صورتی سازند و او را عبادت کنند حرمانیه
و ایشان گویند صانع معبود واحد است بذات و اصلیت کثیر است
بتکثر اشخاص در رویت و لکن کواکب اند و اشخاص ارضی جهات
کامله چون مذهب ایشان آن است که باری تعالی در صورت اشخاص جهات را
ظاهر شد و بصورت اشخاص متشخص شود و وحدت ذات او را ابدا
باطل نکرده و گویند حق تعالی افلاک را با آنچه در آن است ابداع کرد
و کواکب را مدبرات عالم سفلی گردانید و کواکب را آبا خوانند
و عناصر را امهات خوانند و مرکبات را موالید و کواکب هفت است
ایشان هم چه ناطقه و در هر سی و شش هزار چهار صد و
بیت بحسب طبیعت کلی از هر نوعی از انواع کائنات شخصی

اعراض کنند یکبار دوم هیولی ماده و چون قرار تمام گیرد نسل و توالد
ایشان منقطع گردد و ابتدا از روز دیگر شود و گویند قیامت موعود
اینست فرقه دوم فلاسفه که بحث در موجودات طبیعی و الهی
بمناهج منطقیه کنند و در تحقیق اشیا بعقل اکتفا نمایند و فلسفه
محب حکمت است چه فیلا بزبان یونانی محب را گویند و سفه حکمت را گویند
و ایشان بحسب آرای اختلافات فرقه بسیار شدند و ایشان هر چند
بوحدت صانع قدیم قایلند و از نقص تشبیه و تحیز و جسمیت
و سایر صفات نقص کنند اما گویند بواسطه تحیز که مصنوع صادر شود آن
شد و تاثیر آن در مصنوعات بسبیل ایجاب است نه بطریق اختیار
و عالم قدیم است و حشر و نشر جسمانی نخواهد بود و اوایل ایشان
تالیس و انکساغورس و دیمقراطیس و انکسامنس و اساوقلس و فیثاغورس
و سقراط و افلاطون بوده‌اند و اینها بیشتر رواقی بوده‌اند و نقل
چنین است که ایشان گفته‌اند صانع قدیم عقلیست و بالای او هیچ
چیز نیست و نفوس قدیمند و بطریق تناسخ از بدنی به بدنی دیگر انتقال
کنند و فلوطرخس و دیمقراطیس و ابقراط که واضع طب است و بطلیموس

و کنوفانس و مرحل رومی و سیولوس شاعر و زیتون و اعتورس
و ارمیتوس و اقلیدس واضع هندسه هم تابع ایشان بوده‌اند
و اواخر ایشان ارسطاطالیس که تدوین منطق و حکمت مشائی
کرد و اسکندر معلم و سارطس و بوقلس که شبهه بسیار در قدم
آورده است و سیاطیوس که شارح کتب ارسطو بوده و اسکندر را
فرودوسی و فرفوریوس و اینها از فلاسفه مشائی بوده‌اند و ایشان
عقل مبدء دیگر ثابت کنند و او را مبدء اول خوانند و اکثر
طبیعیان و مهندسان نفی صانع و نفوس کنند و گویند مرغ
از بیضه دیده‌ایم و بیضه از مرغ و آدمی از منی و منی از آدمی و همیشه
چنین بوده و هم چنین خواهد بود مدبر عالم طبیعت است و نقل
کنند که بطلیموس و جالینوس هم این مذهب داشته و از حکمای اسلام
ابونصر فارابی نیز قایل شده باینکه صانع عقل است محض الاتیح
ابوعلی سینا در اکثر امور تابع ارسطو بوده و اگر در ارادات و اقاویل
هر یک شروع شود بتطویل انجامد فرقه سیم عرب و ایشان چهار گروهند

گروه اول آنها که در تحصیل معارف و حکم کوشیده‌اند و علم کهانت
و رؤیا و علم انساب دانوامی و رزیده‌اند و ایشان را محصله العرب
خوانند گروه دوم آنها که بهیچ چیز از علوم التفات ننمودند و بعبادت
کواکب و اصنام مشغول شدند و ایشان را معطله العرب خوانند گروه سیم
آنها که واجب الوجود را فرزند اثبات کردند و گفتند ملائکه دختران
اویند و جمیع شرایع و ادیان را منکر شدند گروه چهارم آنها که عالم را
صانع قدیم اثبات کنند و گویند نظام دنیا از شریعتی از شرایع
صورت نه بندد اما حشر و نشر و ثواب و عقاب نخواهد بود فرقه چهارم
اهل هند و ایشان چند طایفه‌اند اول براهمه که منتسب است به برهما
و برهما طبیعت را خوانند و بعضی گویند برهما پیغمبریست مانند فرشته
که ایشان را نمایند و مدبر عالم و کرم عبارت از اوست و ایشان چند
گروهند شومنیه که منتسب اند بسومنات و ایشان منکر ادیانند
و دهریه که جاز مند بقدم دهر و انتساب حوادث بدو نسبت
که قایلند بملت ابراهیم و مایل بدین صابیان و زعم ایشان آنست

که ابراهیم بدین ایشان بوده فلاسفیه و ایشان در علم و عمل
بطریق حکمای یونانند و مقدم ایشان فلندوس بوده که فیثاغورس
طایفه قدیم بوده و ایشان گویند که بخصوص البتة در عالم که او از انبیا
و هر که طعام و شراب نخورده و بزرگ نشود و نمیرد و زن و فرزند ندارد
و اول بدنی که ظاهر شد اسیمکیس بوده بغیر مقدم شریف و گویند
از وقت ظهور او تا وقت هجرت پنج هزار سال بوده سیم گروه
و ایشان قایلند بتاثیرات اجرام فلکی و نجوم لکن طریقه ایشان
بخلاف طریقه منجمان یونانست چه ایشان بنای احکام بر انفصال
ثوابت نهند و زحل را اسعد اکبر خوانند و نیز منجمان یونان
حکم از طبایع کواکب کنند و ایشان از خواص چهارم سالیح
و ایشان گویند اجزای عالم در صدد ترقی و استکمال‌اند و هر نفس
که در صورت مزاج عنصری کمالات حاصل کرده‌اند و از بدن
مفارقت کنند چنانکه حال المفارقه خلع و صفت آن نیز روحانی بود
بصورت انسان دیگر متعلق شود و استکمال خود را دیگر باره مشغول گردد

و آنچه در صورت اوّل از کمالات از وی فوت شده بشنود و صورت
حریم حاصل کنند تا آنکه بدرجه ملکی رسد و اگر حال المفارقه متخلّق
با صفت حیوانات که او صفت از خصایص اوست متلبّس شود و
باز در مراتب سیر کند تا بمرتبه انسان باز رسد و از آنجا بدرجه ملک
و بکمالات حقیقی بپیوندد و این تلبّس را مسخ خوانند و اگر حال المفارقه
بر نفس صفت نباتی صورت نباتی متلبّس شود و آن را فسخ خوانند
و اگر بصورت جمادی متلبّس شود او را رسخ خوانند و گروهی که آفتاب
پرست نشدند ایشان گویند آفتاب را النفس است عقل هشتم عبدالقمر
زعم ایشان آنست که قمر فرشته ایست با او فرشتگان بسیار و اصل
جزء از وست هفتم آکنوطریه یعنی آتش پرستان و زعم ایشان
آنست که آتش بر همه چیز مسلطاست و در تاثیر احتیاج بغیر ندارد
بخلاف دیگر عناصر که بدان محتاجند هشتم عبدالاوثان و ایشان
شاکر و هند مهاکالیه و بوکهکتیه و دهکیتیه نهم روحانیه و ایشان
بر دین صابیانند دهم کاملیه و زعم ایشان آنست که شیث
زنده بود بصورت گاو خاکستر بر خود مالید و کلاه نیز از نمد
بر سر نهاد و بهیت ایشان آمد و ایشان را دعوت کرد یازدهم
نهادون و ایشان گویند نهادون فرشته بود بزرگ بصورت گاو
ظاهر شد و او هم بلور داشت او را بکشتند و از پوست او
زمین ساختند و از استخوان او کوهها و از خون او دریا و این جمله در
کتاب ملل و نحل مذکور است و در بعضی از کتب تواریخ با فراوان
گروه دیگر از پیغمبران بسیار اثبات کنند و گویند صاحب شریعت
از ایشان شش بودند ماهی شور و شش دبرها و ارهنت و مانک
و ساکمونی و هر یکی را از ایشان علیحده دینیست داشتیم مذهب
چند صنفند از بت پرست و آتش پرست و ستاره پرست و
زعم معتقدان ماهی شور آنست که او از کسی نزاده و هرگز نمیرد
لیکن زن و فرزند دارد و جسم است مثل آفتاب و حرم ماهتاب
و ستیم آتش و اتباع آن سماع و رقص بسیار کنند و اصحاب شش
ارباب ریاضت باشند و ارباب برها آتش پرست و اتباع
ارهنت گویند هشت بار ارهنت خواهند بود بعد از آن

آفرینش با خر رسد و اتباع مانک بت و دوزخ را انکار کنند
و گویند آدمیان همچون گیاه اند که میرویند و میریزند و اتباع
شاکمونی شش گروهند یکی سرادک و ایشان گویند راه بهشت و نجات
و سعی بسیار باید کرد تا نفس خود را خلاص کنیم و ارشاد دیگری
بهیچ حال روا نباید سر جنبانند و زعم ایشان آنست که اگر بسزا
شاکمونیه واقف شوند اما اهل دنیا را از بند خلاص دهند سیم
سمبک سمند و زعم ایشان آنست که خلق را ارشاد کنند و برابر
و رموز شاکمونیه واقفند و شاکمونیه را کتابیست نام او ابهرم
یعنی اول و آخر همه کتابها و از شاکمونیه نقلست که گفت همه
پیغمبران یکی اند در معنی و بصورت جدا آیند و دین خود تازه کنند
و هم پیغمبران یکی گفتند و در ولایت شاکمونیه خرافات
بسیار بس غریب نقل کنند چنانکه گویند در زمین هند در شهر
کیلواس پادشاهی بود نام او سدودن بعضی مردم در پاک اندرون
زنی داشت نام ماها مای یعنی بزرگ چنانست که کسی او را
نشناسد ماها مای بخواب دید که ماه و آفتاب را بخورد و
دریا را بکشیدم و در کشید و کوه قاف بالش او شد چون بیدار
گشت این حال با شدودن بگفت شدودن معبران را طلب داشت
و از این خواب سوال کرد ایشان گفتند که او را پسری شود که پادشاه
جهان شود باید که همه او را سجده کنند بعد از مدتی ماها مای از برای
تفرج و تماشا بباغ رفت و بشغل داو گفت و بار زرگه در آن حالت
پسری شد از او در وجود آمد و در همان ساعت برخاست و هفت قدم
بنهاد و در هر قدمی گلزاری شگفت و گنجی ظاهر شد و هم در آن دم
در سخن آمد و گفت من هشتاد هزار بار بصورت مختلف بدنیا
آمدم و این زادن بازپسین من است اکنون پاک داد و جاینی
شدم و در آن دم چهار فرشته بیامدند و او را به آب باران شستند
و در پیچ نر بردند بتان هم در رو افتادند و او را سجده کردند

وچون بحد بلوغ رسید دل بدنیا ننهید کو پدر اورا در حصار کوه
فرستادن کوه قاف بیا مدند و اورا از آنجا بیرون آوردند
واو مدت شش ماه بر سر سنگی بنشست و غذا ایا او هر روز
یکدانه عدس بود و پس در آسمان فرشته ایست که اورا اندر خوانند
و هزار چشم دارد و پیش او آمد و گفت وقت آنست که خلق را
دعوت کنی و از آنجا بزیر آمد و دعوت خلق کرد و از غسیم ابدان
آنست که او کور کرد و در سر اندیب است و مشهور بکور کوم کور اورا
و دندان که او را شارل خوانند دندان او است نه دندان
آدم غرض ازین ترهات در کتب علم آنست که ارباب خرد
پیوسته شکر بنند و بدانند که اهل ضلالت در چه اودیه جهالت
گرفتار اند والحمد لله [illegible] الفواید و صلی الله علی محمد و آله اجمعین

[illegible]

بجهت احضار مطلوب بیک نفس سه مرتبه بخواند
درغم تو ار نگار اندر بارم
میبودم و میبارم و دم در بارم
[illegible]

جهت درد دندان در شب چهار نوبت بخواند
دارم [illegible]
[illegible]

در غربت و تنهایی اگر بخواند که رفع غم میکند
[illegible]
[illegible]

جهت اودشته چشم بخار بخواند
[illegible]

بجهت نجات یافتن از تنگی شش بار بخواند
[illegible]

شرح

هرکاه معشوق شتر خوکرکس بشد و مجح در دمند از حوری تن

در آتش بایر کرکیدوزی بعد او دست اینا ابن بربر دالکوتا انکه اغف

بکیفیت خو انداکی و تواند خواند و عبر ازتن و تحقیق قرن بمهران باشد تا و را

در دل کذاری بجنبد و قدر خشک که قدم تن بور رسیدی باشد بر دالکوی

راه و وضو کنند و هفت مرتبه یک نفس درست بخواند و بالا بر تن دمد و در کاغذی

که بر تن غزیز افزوز افزار کیرد تا او بر راه کذر آهلی از عقب تن بیرون شده

تن بمیان اعلیت ساید در پشت او فی نما و تمهید کفتگو کنند که تن تن زان

بکلم در آید پس از وی بعد وقت که باز آید و منتظر کلام باشد و اکر احیانا

تا خیر بیم رساند روز دیکر با هم تمام همین عمل کنند که البته مدعا حاصل است

یا جلیس یا انیس

شرح بعضی رسید و وصف محبوب هر روز

نه مرتبه مرتبه بخواند یا رؤف یا عطوف

از هجر نوای نکار اندر نارم میسوزم و میسازم و دم در نارم

بسم الله الرحمن الرحیم

ای کلام از انتظام نام ذاتت در نظام

وین شکر بین شکرت زبان شیرین کلام

رحمت عام سلامت بر روان انبیا

خاصه بر روح محمد باد بر آل عبا

بعد حمد و نعت و مدح آل پیغمبر بدان

فرض بعد از حق شناس علم ترتیل قران

در تعلم کوش در تعلیم جد و جهد کن

خیر دنیا آخرت بخشند حدیث مصحف

در زمان شاه جهان سلیمان بارکاه

خسرو صاحب قران عباس ثانی پادشاه

پرتو خورشید ثنا هنشاهیش پاینده باد

مصر عدالتش بر سر خلق جهان تابنده باد

شد دُرِ دریای طبعم فیض بخش خاص و عام

حفظ آن کن تا غنی کردی جوهرکان بکام

عنوان نام رساله و سال و تاریخ است

رشته این نظم شد بر لؤلؤ ای نیکو خصال

لؤلؤیه عقد آن نظم الآلی نام و سال

ناظمش سید ابو القاسم بخاری شتهر

اعطه اللهم ما یعطاه عبد مفتقر

خیز در انای لیل و اندر اطراف نهار

از نوای پرده ترتیل آهنک بر آر

خوان محکم رتل القران ترتیل قران

تا که اهل الله خاصان خدا بید اهل آن

معنی ترتیل

معنی ترتیل ادای حق حرف است وقوف

چون صفات و حرکت ادغام اخراج حروف

در حروف تهجی و علوم مخارج است

بست نه حرف تهجی دان بقولی بست هشت کنت

در شما مخرج اقوال است اقوی هفده

بر آنکه ادغام بر دو قسم است مثل

ادغام کبیر دلوغام صغیر ادغام کبیر

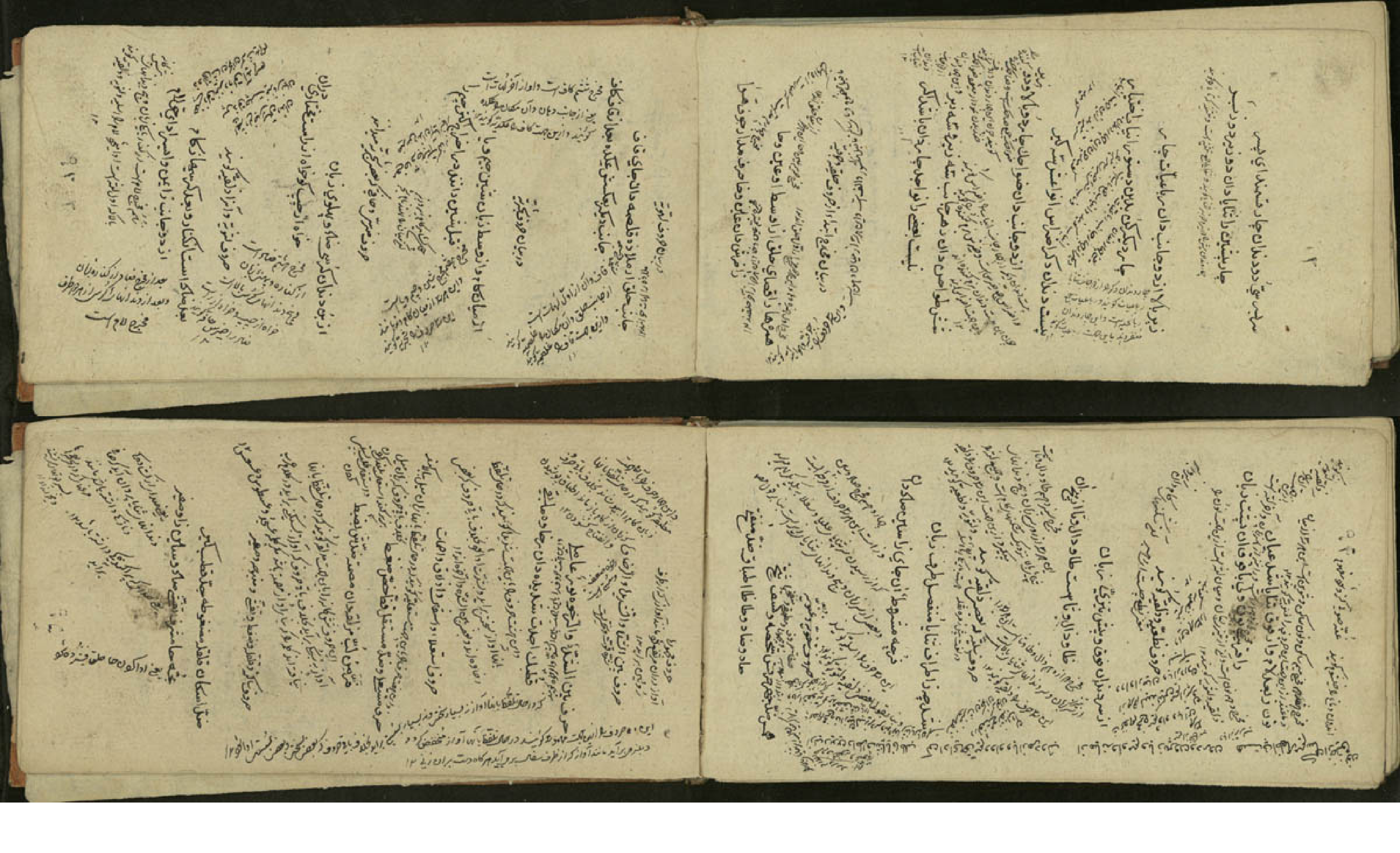
کشتم ۹۹ وقتیکه متحرک در متجانسین ادغام

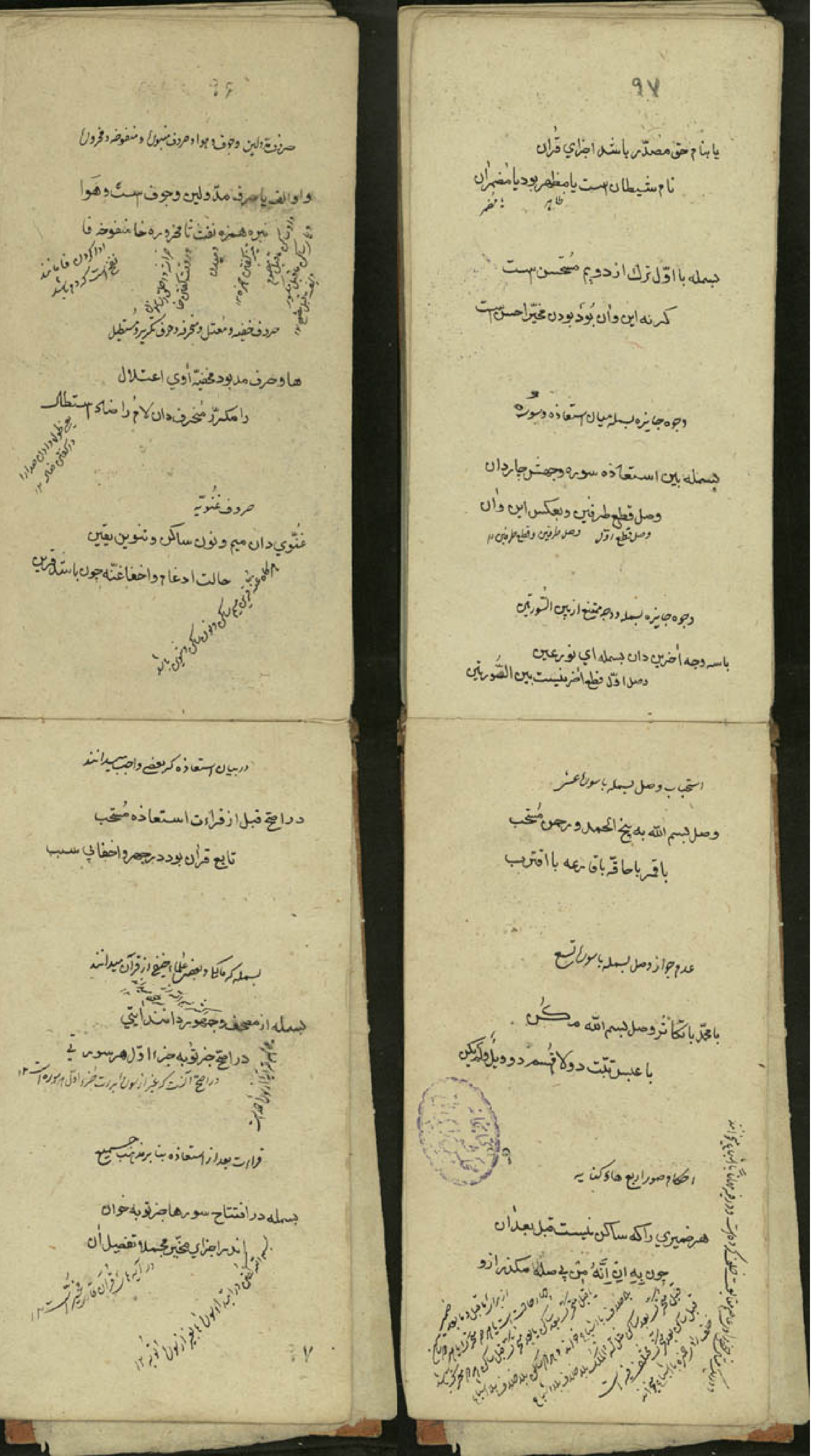
در بیان علم وقف و اقسام آن است

بانکه وقف بر سه قسم است وقف تام

وقف کافی وقف حسن

که اول بین ... باشد

۹۶

حروف مدّ ولین وجوف وهوا وحروف مستعلی ومنخفضه وقوی

واو الف یا حرف مدّ ولین وجوف هست وهوا

نیز همزه نفث تا مخرج ره خا منفوخه فا

حروف خفیه ومعتل ومنحرفه وحرف تکریر ومستطیل

ها وحرف مد بود مخفیه اوی اعتلال

را مکرر منحرف دان لام را ضاد مستطال

حروف غنویه

غنوی دان میم ونون ساکن وتنوین یقین

حالت ادغام واخفا غنه چون باشد قرین

در بیان استعاذه که بعضی واجب میدانند

در ابتدا قبل از قرائت استعاذه مستحب

تابع قرآن بود در جهر واخفای سبب

بسمله که مالکیه وبعض علما حنفیه از قرآن میدانند

بسمله از مصحف وجمهور داند آیتی

در ابتدای جزء توبه جز اول هر سوره نی

قرائت بعد از استعاذه بنا بر مذهب صحیح

بسمله در افتتاح سورها جز توبه خوان

اندر اجزای مخیر مجملا تفصیل آن

۷

۹۷

یا به نام حق مصدر باشد اجزای قرآن

نام شیطان هست یا مظهر بود یا مضمران

بسمله با اول ترک از دوم مستحسن هست

گر نه این وآن بود بودن مخیر احسن هست

وجوه جایزه بسمله میان استعاذه وسوره

بسمله بین استعاذه سوره وجهش چار دان

وصل قطع طرفین وبعکس این وآن

وصل قطع اول وصل طرفین وقطع طرفین ۱۲

وجوه جایزه بسمله ووجه ممتنع از بین السورتین

باسه وجه آخرین دان بسمله ای نور عین

وصل اول قطع آخر نیست بین السورتین

استحباب وصل بسمله با سور اربع

وصل بسم الله به نخ الحمد ورحمن مستحب

با اقرأ با حاقه با قارعه با اقترب

عدم جواز وصل بسمله با سور اربع

با محمد با تکاثر وصل بسم الله مکن

با عبس تبت دو لا اقسم دو ویل ولکن

احکام صور اربع های کنایه

هر ضمیری را که ساکن نیست قبل وبعد آن

چون به او انه من به صله مکنه از و

در جزاین عامر چه در برضه لکمبا قصرها
باصله فیه مهانا لیک باشد حفص را

حرف مد قوی وضعیف گر از اثر مد تیز گویند

حرف مد دان واو الف یا را در اتونی یقین
واو و یا را نیز در حولین بشنو حرف لین

مد متصل و مد منفصل

همزه را با حرف مد یابی مقاس هر کجا
مد واجب دان و جایز هر دو چون جاءو ابا

مد سکون لازم مدغم مظهر

حرف مد قبل از سکون لازمی با مد علم
خواه مدغم خواه مظهر هر دو چون ن والقلم

کهیعص حمعسق الم الله

در فواتح عین در حالین با توسیط مد
با جلاله طول و قصر میم وصلا مستند

مد سکون عارض مظهر

حرف قبل ساکن عارض سه وجه از مد لین
خوان چو خوف خیر سوء شیء و رضوان خوش عین

مقدار کشش اول مدات یگانه

هر کجا همزه است موجب یا سکون لازمی
مد چار و پنج الف کش سه چو باشد عارضی

ادغام صغیر متماثلین

ساکنست اول گر از مثلین حرف غیر مد
در دوم مدغم بوجه هل لکم من ما مسد

ادغام صغیر از متجانسین

دال ساکن کن بتا ادغام و ذال اذ بظا
تای ساکن نیز مدغم میشود در دال طا

یافت بلهث ذالک وارکب مع از عام و درود
تا بذال و با بمیم ادغام در اعراف و هود

داحطت در بسطت مدغم و ما فرطت دو جا
طای ساکن با بقای وصف اطباقش بتا
لام قل بل هل شود مدغم دسد هر که برا

ادغام صغیر از متقاربین

قاف نخلقکم بکاف ادغام کردد بی خلاف
با بقا و بی بقای وصف استعلای قاف

ذال ساکن زاتخذ و اخذ مدغم کن بتا
حفص با اظهار میخواند ولی در هر دو جا

لام قل بل هل شود مدغم بسد هر که برا
سکت اظهار است در بل ران لکن حفص را

ادغام لام تعریف نزد حروف شمسیه و اظهار آن نزد قمریه

لام ال مدغم شود در چارده حرف هجا
تا و ثا و لام و نون از ذال با یا تا بظا

احکام میم ساکن نزد حروف هجی

میم ساکن نزد میم ادغام و اظهار نزد و ف
نزد با اخفا و هم اظهار با دیگر حروف

حکم نون ساکنه و تنوین نزد حروف تهجی

حکم نون ساکن و تنوین بر حرف هجا
قلب و ادغام هست و اظهار هست اخفا چار جا
قلب نزد با میم ادغام نزد یرملون
نزد اخ حعه اظهار هست و اخفا نزد دون

ادغام با غنه و اظهار نون نزد واو و یا

با یمون دان غنه و اظهار نون کن چار جا
دنیا و بنیان و قنوان و صنوان مطلقا

اظهار یس و ن روایت حفص با واو

حفص را اظهار و سکت نون من راق ای جوان
حال وصل اظهار نون ن یس و القرآن

در تفخیم و ترقیق الفات

هست تفخیم الف با انتصابش مستقر
بعد استعلا و لام و را بتغلیظ اکثر

در تغلیظ لامات و ترقیق آن

قبل لام الله و اللهم بود کسر اگر
هست با تغلیظ و با ترقیق با کسره اگر

ترقیق راءات و تفخیم آن

را بود با فتح و ضم یا بعد هر یک با سکون
جمله با تفخیم دان ترقیق مکسور است چون
را مرقق ساکن مسبوق با کسره اگر
قبل استعلا و بعد همزه وصلی نبود ار
بعد کسر و یای ساکن نیست وقفا را اگر
خوان مفخم مصر و قطر اما دو وجه است ای پسر

وقف مستعمل نه است اشمام اسکان نزد قوم
نقل و حذف و اثبات و الحاق ادغام ابدال و روم
حرف موقوف علیه از ضمه دان دارد ای عزیز
جایز است اشمام نزد وقف اسکان روم نیز
گر بکسره باشد ای محتاج اسکان هست روم
غیر اسکان نیست حکم فتح دان نزد قوم
روم دارد حکم وصل سه وجه لین مد
جایز است اشمام اسکان نبود از وصلا
یا صحیح ساکن و فتح و الف ها نبود از
چون علیه امر به الله وقف اسکان معتبر

١٠٨

ضم دگر عارض تالی که وقفش دی بجاست
همچو فتح حکم ستان در وقف جز اسکان خطاست

در تلفظ ثلث حرکت ردم ثلثین اختلاس
خیزد اشمام از دهان غنچه معنی شناس

وقف غیره دم هست صق سبحه قف طا و میم قاف
لا کلا صل ز صلح ج وقف س ص ک

وقف لازم میم جایز ج مطلق ط وقف
ضد قف صل قیل لا وقف کلا لا تقف

ذا تجوز اصل وصل اولی بوصل امد صلے
الله کـ
سکت سین ضد قف تو دیک وصلست

ص دان وقف مرخص قیل فیه الوقف ق
همچو ماقبل هست اندر وقف غیره حکم کاف

صق دلیل وقف دان اما بشرط وصل قبل
صب بشرط وصل بعد وجه دلیل وقف وصل

وقف در جای که لا یا آیه باشد مطلقا
بی اعاده مکذر و هکذر چه بود غیر لا

تا با ضرسوره با تکبیر ختم از والضحی
یازده جا لا حق تهلیل خوان تکبیر را

زلزلت قبل قریش و عصر باویل لکل
قارعه ماعون لهب کوثر فلق ناس کل

١٠٩

بسم الله الرحمن الرحيم

نقل من ارشاد ...

۵۸۳
خطی اهدا